Randsoner – Guttorm Glomsås

På Dokken viser Guttorm Glomsås et utdrag fra det fotografiske prosjektet *Randsoner*, som skal presenteres i Visningsrommet USF i mars 2027. Utstillingen beveger seg mellom serielle oppstillinger og enkeltstående fotografier. Til sammen danner bildene ikke en sammenhengende reportasje, men en montasje av planter, dyr, mennesker, arbeid og bearbeidet terreng. Prosjektet undersøker fotografiet som en praksis som skjærer ut, isolerer, ordner og setter ulike deler av landskapet i forbindelse med hverandre.

Randsoner følger byggingen av det nye Sotrasambandet, Rv. 555, et av de største infrastrukturprosjektene på Vestlandet. Veien bygges for å øke transportkapasiteten mellom Bergen og Sotra og effektivisere vareflyten til petroleumsindustrien, havneanleggene og industriområdene i regionen. Dette krever en omfattende materiell omforming: Vegetasjon fjernes, våtmarker dreneres, bekker legges i rør, jord graves bort og fjell sprenges. Terrenget brytes ned og settes sammen på nytt som teknisk infrastruktur. Inngrepene fragmenterer leveområder og endrer livsbetingelsene langs traseen. Utbyggingen produserer dermed en ny topografi som omfordeler plass mellom ulike livsformer.

Fotografiet er allerede en del av denne omformingen, men bildene produseres av ulike aktører og tjener ulike formål. Biologenes artsregistreringer klassifiserer og lokaliserer liv, mens Sotralinks tekniske dokumentasjon, framdriftsbilder og markedsføring gjør anlegget målbart, kontrollerbart og offentlig presentabelt. Glomsås arbeider innenfor det samme visuelle feltet, men forskyver dets orden ved å forbinde det som disse bildesystemene ofte holder atskilt: inngrepet, arbeidet og de økologiske konsekvensene. Gjennom de ulike bildene produseres landskapet som kunnskapsobjekt, utbyggingsprosjekt og konfliktfelt.

Prosjektets tittel viser til områdene langs og omkring det direkte inngrepet. Disse randsonene er ikke passive restarealer utenfor veien. Her fortsetter utbyggingen å virke gjennom endrede vannløp, forflytning av jord og frø, nye næringsforhold og oppsplitting av plantesamfunn. Noen arter mister livsgrunnlaget sitt. Andre etablerer seg i den åpne jorden, grusen og fyllmassene som anleggsarbeidet etterlater.

Flere av plantene i prosjektet er klassifisert som fremmede eller invasive. Mange ble opprinnelig innført som prydplanter, nyttevekster eller skogbruksarter fordi de ble betraktet som vakre, hardføre eller produktive. Først senere ble enkelte av dem definert som en økologisk risiko. Klassifikasjonen beskriver reell økologisk skade, men kan også få planten til å framstå som årsaken til en spredning skapt gjennom menneskelig transport, handel, hagebruk og arealutbygging. Veianlegget åpner nye voksesteder, mens flyttingen av jord, stein og maskiner fører frø og plantedeler videre. Artsforflytningen er derfor ikke en ytre bivirkning av infrastrukturen, men inngår i dens materielle bevegelser.

Forbindelsen mellom Sotrasambandet og Dokken er også direkte. Berg som sprenges ut langs veitraseen, skal fraktes til Dokken og brukes til å fylle ut sjøen. Fjellet går fra å være geologisk formasjon til sprengmasse og grunnlag for framtidig byutvikling. Ødeleggelsene og den nye

arealproduksjonen er deler av den samme bevegelsen. Omformingen av landskapet på Sotra fortsetter dermed rundt stedet der fotografiene nå vises.

Randsoner betrakter ikke denne prosessen fra utsiden. Fotografiene inngår selv i spennet mellom registrering og konstruksjon, nærvær og avstand, synliggjøring og kontroll. De viser ikke landskapet som en stabil bakgrunn for menneskelig virksomhet, men som et konfliktfelt der økonomiske beslutninger griper direkte inn i stofflige kretsløp og organismers livsbetingelser. Det som i utbyggingens språk omtales som framdrift, massehåndtering og midlertidige inngrep, trer fram som varige forskyvninger av jord, vann, arter og liv.

Samarbeidspartnere og bidragsytere; Billekunstner Gitte Sætre, Biolog Alex Delver, Bergesenstiftelsen, Kulturrådet og Bergen Kommune

Bio: Guttorm Glomsås (f. 1993 i Fredrikstad) er billedkunstner, bosatt og virksom i Bergen. Han har mastergrad i fri kunst fra Kungl. Konsthögskolan i Stockholm og bachelor fra Kunst- og designhøgskolen i Bergen. Glomsås arbeider med fotografi og skulptur, ofte i romlige installasjoner der bilder, materialer og konstruksjoner inngår i samme helhet. Arbeidene undersøker hvordan arbeid, infrastruktur og økonomiske interesser former landskap og økologiske relasjoner. Verkene hans har blant annet vært vist ved Kraft, Palmera, Galleri Toll og Kulturhuset i Halden.

Snikplantifisering – Sarah Jost og Sabine Popp

Siden høsten 2022 har Sarah Jost og Sabine Popp – som begge har atelier på Bergen Ateliergruppe - ført en dialog basert på samhandling rundt planter i containerhavnen på Dokken med tittelen «snikplantifisering». Arbeidet er en metode for å forbli i endringsprosessene i havnen, og samtidig adressere dem på en subtil måte. Handlingene forholder seg til spesielle klimatiske vilkår og er delvis inspirert av utredninger for områdets transformasjon. Med daglige observasjoner og små inngrep i miljøet verner kunstnerne om levende organismer som kan bli de første spirene i et fremtidig nabolag. En uventet hage ble etablert i forlatte plantekasser i det industrielle arbeidsmiljøet. Hagen blir gradvis utvidet med nabolagskompost for å forsterke en lokal stoffskifteprosess i kontrast til flyt av varer, materialer og objekter på et internasjonalt plan. Trær som på egen hånd etablerer seg innenfor havnens gjerder vises omsorg for å kunne vokse seg store nok til å bli fremtidens samlingssted, og for å fremme et narrativ om deres migrasjon og tidsperspektiv satt opp mot menneskets. Plantene er sensoriske agenter, og indikatorer for eksisterende fysiske og sosiale faktorer. Prosjektet handler om mer-enn-menneskelige fellesskap og deres levekår under klimatiske, strukturelle og politiske endringer.

snikplantifisering er knyttet til en idé om vekst, tidsperspektiver, akkumulasjon av overskuddsmasser og stoffskifte på et lokalt og planetarisk plan. Det er en åpen undersøkelse av et miljø i endring, gjennom små intervensjoner, og med et ønske om påvirkning av prosesser.